

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF v

OVER DE AUTEURS vii

BASISCONCEPTEN VAN DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE EN HAAR VERHOUDING TOT ANDERE ANTIDISCRIMINATIEREGELS

PETRA FOUBERT 1

Inleiding 1

Hoofdstuk 1. De werking van de nieuwe Wet Bestrijding Discriminatie 2

Afdeling 1. Definitie van het begrip discriminatie 2

§ 1. Directe discriminatie 3

A. Definitie 3

B. Rechtvaardigingsmogelijkheden 4

1. Algemeen 4

2. Wezenlijke en bepalende beroepsvereiste 7

§ 2. Indirecte discriminatie 8

§ 3. Het ontbreken van redelijke aanpassingen voor personen
met een handicap 9

§ 4. Pesterijen 10

§ 5. Een opdracht geven tot discrimineren 13

§ 6. Positieve actie 15

Afdeling 2. Discriminatiegronden 16

Afdeling 3. Toepassingsgebied 19

Hoofdstuk 2. Nationale en internationale antidiscriminatieregels en hun verhouding tot de Wet Bestrijding Discriminatie 20

*Afdeling 1. Reeds bestaande nationale en internationale anti-
discriminatieregels* 20

§ 1. Nationale antidiscriminatieregels 20

§ 2. Internationale antidiscriminatieregels 21

*Afdeling 2. De verhouding van de reeds bestaande regels tot de
Wet Bestrijding Discriminatie* 25

§ 1. Nationale antidiscriminatieregels 25

A. Grondwet 25

B. De Antiracismewet 25

C.	Wet gelijke behandeling mannelijke en vrouwelijke werknemers	27
§ 2.	Internationale antidiscriminatieregels	27
A.	EVRM en BUPO-verdrag	27
B.	Rasrichtlijn en Kaderrichtlijn	28
Besluit	35
NIEUWE DISCRIMINATIEGRONDEN IN DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE		
	EVA BREMS	37
Hoofdstuk 1. Algemeen	37
Hoofdstuk 2. Seksuele geaardheid	41
<i>Afdeling 1. Interpretatie</i>	41
<i>Afdeling 2. Voorbeelden van verboden discriminatie</i>	42
§ 1.	Niet-specifieke vormen van discriminatie	42
§ 2.	Specifieke vormen van discriminatie	43
A.	Familiale verhoudingen	43
B.	Sociaal recht	44
Hoofdstuk 3. Handicap	45
<i>Afdeling 1. Interpretatie</i>	45
<i>Afdeling 2. Voorbeelden</i>	49
§ 1.	Voorbeelden uit de toepassing van de Americans with Disabilities Act	49
§ 2.	Enkele voorbeelden in België	51
Hoofdstuk 4. Fysieke eigenschap	53
Hoofdstuk 5. Huidige of toekomstige gezondheidstoestand	55
Hoofdstuk 6. Geloof of levensbeschouwing	56
<i>Afdeling 1. Interpretatie</i>	56
<i>Afdeling 2. Voorbeelden uit de praktijk van de Nederlandse Commissie Gelijke Behandeling</i>	57
§ 1.	De islamitische hoofddoek	57
§ 2.	Enkele andere voorbeelden van verboden indirecte discriminatie	58
Hoofdstuk 7. Burgerlijke staat	59
<i>Afdeling 1. Interpretatie</i>	59

<i>Afdeling 2. Voorbeelden uit de praktijk van de Nederlandse Commissie</i>	
<i>Gelijke Behandeling</i>	60
§ 1. Discriminatie van alleenstaanden	60
§ 2. Discriminatie van gehuwden en samenwonenden in vergelijking met alleenstaanden	61
§ 3. Discriminatie tussen gehuwden en ongehuwd samenwonenden	62
Hoofdstuk 8. Geboorte	62
Hoofdstuk 9. Fortuin	62
Hoofdstuk 10. Leeftijd	64
<i>Afdeling 1. Interpretatie</i>	64
<i>Afdeling 2. Voorbeelden</i>	66
DE BOUWSTENEN VAN HET DISCRIMINATIERECHT IN DE ARBEIDSVERHOUDINGEN NA DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE	
MARC DE VOS	69
Situering en doelstelling	69
Hoofdstuk 1. Een interpretatierichtsnoer	71
Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied	73
Hoofdstuk 3. Basisbegrippen en bewijsvoering	75
<i>Afdeling 1. Theoretische of potentiële discriminatie, en de bewijsvoering</i>	75
<i>Afdeling 2. Onrechtstreekse discriminatie en redelijke aanpassingen voor gehandicapten</i>	78
<i>Afdeling 3. Positieve acties en diversiteitsbeleid</i>	82
<i>Afdeling 4. Vermoeden van discriminatie</i>	83
§ 1. Europese bewijsdrempel	83
§ 2. Vermoeden van onrechtstreekse discriminatie	86
§ 3. Vermoeden van rechtstreekse discriminatie	88
<i>Afdeling 5. Rechtvaardiging van discriminatie bij de arbeid</i>	90
§ 1. Rechtvaardigen en weerleggen van discriminatie	90
§ 2. Algemene rechtvaardigingsregels	91
§ 3. Een bijzonder statuut voor leeftijdsdiscriminatie?	94

Hoofdstuk 4. Inpassing in de Belgische rechtsorde	97
<i>Afdeling 1. Inpassing in het federale België</i>	97
<i>Afdeling 2. Inpassing in de arbeidswetgeving</i>	99
§ 1. Relatie met bijzondere discriminatieverboden	99
§ 2. Relatie met arbeidswetgeving die discriminatie opzet	102
Besluit en aanbevelingen voor de HR-praktijk	106
DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE IN DE AMBTENARIJ	
LUDO M. VENY	107
Inleiding	107
Hoofdstuk 1. Een federale wet met ambities op gemeenschaps- en gewestniveau	108
<i>Afdeling 1. Situering van het rechtsprobleem</i>	108
<i>Afdeling 2. Grondrechten... geen exclusief federale bevoegdheid!</i>	108
§ 1. Een duidelijke rechtspraak	108
§ 2. Het Arbitragehof en de leer van de veralgemening van bestaande federale regels op deelstatelijk niveau	110
A. Een soort residuaire bevoegdheid...	110
B. ... maar toch geen algemene Hofrechtspraak	112
§ 3. Een afwijkende zienswijze met betrekking tot de openbaarheid van bestuursdocumenten	112
<i>Afdeling 3. Welke lering kan uit die rechtspraak worden getrokken?</i>	113
§ 1. Het Arbitragehof	113
§ 2. De Raad van State	114
A. De adviespraktijk	114
B. Strafrecht en strafbepalingen	115
C. Andere rechtstakken, inzonderheid het arbeidsrecht	116
<i>Afdeling 4. Tot besluit</i>	118
Hoofdstuk 2. De Wet Bestrijding Discriminatie en de overheid(ssector)	119
<i>Afdeling 1 Het institutioneel toepassingsgebied</i>	119
§ 1. De openbare sector: een afbakening	119
§ 2. ...en dit voor alle overheidsorganen	120
A. Het begrip “overheid”	120
B. Geen absoluut verbod van voorrangsregels of een positieve actiebeleid	122
C. Een nieuwe grondwettelijke gelijkheids- en non-discriminatiebepaling: artikel 10, derde lid, en artikel 11 bis GW	123

Afdeling 2. Het personele toepassingsgebied 124

Hoofdstuk 3. De Wet Bestrijding Discriminatie, de ambtenarij en het ambtenarenrecht 125

Afdeling 1. Aanwerving en loopbaan van het overheidspersoneel: een analyse van enkele ambtenarenstatuten 125

§ 1. Overzicht van de onderzochte ambtenarenregelingen 125

- A. Het federaal overheidspersoneel 125
- B. De ambtenaren van de Vlaamse overheidsbesturen 126
- C. Het gemeentepersoneel 127
- D. De rechtspositieregelingen voor het personeel van het Gemeenschapsonderwijs en van het gesubsidieerd onderwijs 127
- E. Het politieambt 128
- F. Het militair personeel 128

§ 2. Analyse van de bovenvermelde personeelsstatuten in het kader van de mogelijke discriminatiegronden 130

- A. Algemeen 130
- B. Nationale afstamming 130
- C. Het geloof en de levensbeschouwing 134
- D. De huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap of fysieke eigenschap 139
- E. Taal 141
- F. Seksuele geaardheid 142
- G. Leeftijd 143
- H. Geslacht 146

Besluit 148

DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE ALS BEPERKING OP DE EXPRESSIEVRIJHEID: ULTIEME REALISATIE VAN HET GELIJKHEIDSBEGINSEL OF VEELKOPPIG MONSTER?

DIRK VOORHOOF 151

Inleiding 151

Hoofdstuk 1. De Wet Bestrijding Discriminatie en de vrijheid van vereniging 160

Hoofdstuk 2. De Wet Bestrijding Discriminatie en de vrijheid van meningsuiting 165

Afdeling 1. De Antiracismewet 165

§ 1.	Wat is reeds strafbaar volgens de Antiracismewet?	165
§ 2.	De toepassing van de Antiracismewet	169
§ 3.	De rechtspraak in toepassing van de Antiracismewet	172
§ 4.	De Antiracismewet: noodzakelijke begrenzing van de expressievrijheid?	181
<i>Afdeling 2. De Wet Bestrijding Discriminatie</i>		183
§ 1.	Wat voegt de Wet Bestrijding Discriminatie toe aan straf- bepalingen betreffende de vrijheid van meningsuiting?	183
§ 2.	Artikel 6 § 1 van de Wet Bestrijding Discriminatie fel gecontesteerd	185
§ 3.	De bestraffing van artikel 6 § 1 en de kwalificatie als drukpersmisdrijf	190
§ 4.	Andere strafbepalingen met gevolgen voor de vrijheid van meningsuiting	192
§ 5.	De Wet Bestrijding Discriminatie en de civielrechtelijke implicaties voor de vrijheid van meningsuiting	194

**HET HANDHAVINGSRECHT VAN DE WET BESTRIJDING
DISCRIMINATIE**

PIET Taelman 203

Inleiding 203

Hoofdstuk 1. Nietige bedingen 203

Afdeling 1. Welke bedingen? 203

Afdeling 2. Aard van de nietigheid 204

Afdeling 3. Het begrip “overeenkomst” 205

Afdeling 4. Gevolgen 205

Hoofdstuk 2. Vordering tot staking 208

Afdeling 1. Inleiding 208

Afdeling 2. Voorwerp van de stakingsvordering 210

Afdeling 3. Beperking toepassingsgebied (art. 5 WBD) 213

Afdeling 4. Vorderingsgerechtigden 214

§ 1. Het slachtoffer van de discriminatie 214

§ 2. Groeperingen – Collectief actierecht 217

§ 3. Openbaar Ministerie 220

Afdeling 5. Procedureverloop: zoals in kort geding 222

Afdeling 6. Bevoegde rechter 224

§ 1. Materieel bevoegde rechter 224

§ 2. Territoriaal bevoegde rechter 226

<i>Afdeling 7. Procedureverloop</i>	227
§ 1. Gedinginleidend stuk	227
§ 2. Kennisgeving – Wachttermijn	231
§ 3. Uitspraak – Kenmerken	233
§ 4. Mededeling	233
§ 5. Publicatie en/of aanplakking	233
§ 6. Opheffing stakingsbevel	236
<i>Afdeling 8. Dwangsom</i>	236
<i>Afdeling 9. Le civil/social/commercial tient le criminel en état</i>	240
Hoofdstuk 3. Andere civielrechtelijke vorderingsmogelijkheden ...	245
<i>Afdeling 1. Vordering tot schadevergoeding</i>	245
<i>Afdeling 2. Nieuwe bevoegdheidsbepalingen</i>	246
<i>Afdeling 3. Adviesverlening door het O.M.</i>	247
Hoofdstuk 4. Bijzondere bewijsregelen	248
<i>Afdeling 1. Omkering van de bewijslast</i>	248
<i>Afdeling 2. ... enkel ten gunste van degene die zich gediscrimineerd acht en de in artikel 31 opgesomde groeperingen</i>	250
<i>Afdeling 3. Geen automatisme</i>	250
<i>Afdeling 4. Beperkt tot burgerlijke procedures</i>	252
<i>Afdeling 5. Statistische gegevens en praktijktests</i>	253
<i>Afdeling 6. Bewijs door middel van praktijktest</i>	255
<i>Afdeling 7. Uitvoeringsbesluit</i>	255
Hoofdstuk 5. Bescherming van werknemers tegen represailleontslag	256
<i>Afdeling 1. Ontslagbescherming (art. 21, § 1, WBD)</i>	257
<i>Afdeling 2. Omkering van bewijslast (art. 21, § 2, WBD)</i>	258
<i>Afdeling 3. Reïntegratie of herplaatsing in de oorspronkelijke arbeidspost (art. 21, § 3 WBD)</i>	258
<i>Afdeling 4. Sanctie in geval van niet-reïntegratie of weigering om te herplaatsen (art. 21, §§ 4-5 WBD)</i>	258
Besluit	259
VOOR DE SPORT. DE STRAFRECHTELIJKE AANPAK VAN DISCRIMINATIE VANAF 2003	
TOM VANDER BEKEN	261
Inleiding	261

Hoofdstuk 1. De Antiracismewet van 30 juli 1981, zoals gewijzigd in 1994	261
<i>Afdeling 1. Een bijzondere strafwet</i>	261
<i>Afdeling 2. Aanzetten en publiciteit geven aan het voornemen tot discriminatie</i>	263
<i>Afdeling 3. De discriminatie zelf</i>	264
<i>Afdeling 4. Het behoren tot een groep of tot een vereniging die kennelijk en herhaaldelijk discriminatie bedrijft of verkondigt</i>	265
<i>Afdeling 5. Discriminatie door bepaalde gezagsdragers</i>	266
Hoofdstuk 2. De Wet van 20 januari 2003 tot versterking van de wetgeving tegen racisme	267
Hoofdstuk 3. De Wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie	268
<i>Afdeling 1. Strafrecht als ultimum remedium?</i>	268
<i>Afdeling 2. Nieuwe strafbaarstellingen</i>	268
§ 1. Geen bestraffing van de discriminatie zelf... ..	268
§ 2. ...behoudens voor bepaalde gezagsdragers	271
<i>Afdeling 3. Verzwarende omstandigheden</i>	272
§ 1. Voor bestaande misdrijven uit het Strafwetboek	272
§ 2. De discriminatiegronden	273
§ 3. Haat, misprijzen en vijandigheid als één van de drijfveren ..	274
Besluit	275
DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE EN VERZEKERINGEN	
KRIS BERNAUW	277
Hoofdstuk 1. De Wet Bestrijding Discriminatie, horizontale discriminatiebeteugeling en de vrijheid van koophandel/contractsvrijheid	277
<i>Afdeling 1. Inleiding en situering</i>	277
<i>Afdeling 2. Reeds vroeger bestaande horizontale discriminatiebeteugeling</i> ..	278
§ 1. Algemene beginselen en gemeen recht	278
§ 2. In bijzondere wetgeving	279
A. Wetgeving ter waarborging van basisdiensten	280
1. Collectieve acceptatieplicht: het Tariferingsbureau	280
2. Basisverzekeringsdiensten: voorstel	281
B. Discriminatieverbod in de verzekeringswetgeving	281
1. In de Landverzekeringsovereenkomstenwet	282
2. In de groepsverzekeringsreglementering	282

Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied van de Wet Bestrijding Discriminatie	283
<i>Afdeling 1. Levering van goederen en diensten</i>	283
<i>Afdeling 2. Aanbieding van goederen en diensten aan het publiek</i>	283
<i>Afdeling 3. De gevoelige domeinen</i>	284
<i>Afdeling 4. Directe en indirecte discriminatie</i>	285
<i>Afdeling 5. Negatieve en positieve discriminatie</i>	286
§ 1. Ongelijke behandeling van gelijke gevallen versus gelijke behandeling van ongelijke gevallen	286
§ 2. Positieve discriminatie	287
A. Geen algemene verplichting	287
B. Soms door de wet opgelegd	288
1. Verzekeringsrecht	288
2. Redelijke aanpassingen voor minder-validen in de Wet Bestrijding Discriminatie	288
Hoofdstuk 3. De uitwerking van de Wet Bestrijding Discriminatie ..	289
<i>Afdeling 1. Verhouding met de wetgeving ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer</i>	289
<i>Afdeling 2. De Wet Bestrijding Discriminatie en de Europese interne verzekeringsmarkt: het “Algemeen Belang”</i>	289
<i>Afdeling 3. Temperingen van de uitwerking der Wet Bestrijding Discriminatie</i>	290
§ 1. De exceptie der grondrechten	290
§ 2. Het open systeem: objectieve rechtvaardiging	292
Hoofdstuk 4. De rechtvaardiging van de ongelijke behandeling ...	292
<i>Afdeling 1. De verzekeringstechniek</i>	292
§ 1. Segmentering/differentiatie	292
§ 2. Kanssolidariteit versus subsidiërende solidariteit	293
§ 3. Sinistraliteit gesteund op het risicoprofiel volgens de gevoelige criteria	294
§ 4. Onderscheiden verzekeringscontractfasen	295
<i>Afdeling 2. Voorwaarden voor rechtvaardiging</i>	295
§ 1. Finaliteitsbeginsel: legitiem oogmerk (rechtmatig doel) ...	296
§ 2. Objectief onderscheid	297
§ 3. Relevant of pertinent onderscheid	297
§ 4. Evenredigheid (proportionaliteitsbeginsel) van het aangewende middel	299
Hoofdstuk 5. De bewijs- en sanctieregeling	300
<i>Afdeling 1. De bewijsregeling</i>	300
<i>Afdeling 2. De sanctieregeling</i>	301

§ 1. De aansprakelijkheid van de verzekeraar wegens onrechtmatige contractsweigering	301
§ 2. Nietigheid van het gewraakte beding of overeenkomst	302
Hoofdstuk 6. Enkele toepassingen	302
Besluit en kritische bedenkingen	303
 DE GEVOLGEN VAN DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE OP DE POSITIE VAN DE CONSUMENT: ENKELE TOEPASSINGEN	
REINHARD STEENNOT	309
Inleiding	309
Hoofdstuk 1. Verbod tot directe discriminatie	310
<i>Afdeling 1. Weigering van toegang tot een bepaalde plaats</i>	<i>310</i>
<i>Afdeling 2. Verkoop van producten – Leveren van diensten</i>	<i>312</i>
<i>Afdeling 3. Exoneratiebedingen bij de levering van bepaalde prestaties</i>	<i>313</i>
<i>Afdeling 4. De financiële sector</i>	<i>315</i>
Hoofdstuk 2. Verbod tot indirecte discriminatie	318
<i>Afdeling 1. Contractuele voorwaarden</i>	<i>319</i>
<i>Afdeling 2. De financiële sector</i>	<i>319</i>
Besluit	320
 DE WET BESTRIJDING DISCRIMINATIE EN HET HUUR- RECHT	
MAARTEN DAMBRE	321
Inleiding	321
Hoofdstuk 1. De particuliere verhouding tussen een verhuurder en een huurder en het toepassingsgebied van de Wet Bestrijding Discriminatie	322
<i>Afdeling 1. Het beginsel van de contractvrijheid en de daaraan gestelde beperkingen</i>	<i>322</i>
<i>Afdeling 2. Het verhuren van goederen en de Wet Bestrijding Discriminatie</i>	<i>324</i>

Hoofdstuk 2. Relevante discriminatiegronden inzake huur	326
<i>Afdeling 1. Overzicht</i>	326
§ 1. Directe discriminatie	326
§ 2. Indirecte discriminatie	327
§ 3. Wettelijke discriminatiegronden	327
<i>Afdeling 2. Discriminatie op grond van het zogenaamd ras, de huidskleur, de afkomst, de nationale of etnische afstamming</i>	328
§ 1. Beginsel	328
§ 2. Toepassingen Antiracismewet	329
§ 3. Toepassingen Nederlandse Algemene Wet Gelijke Behandeling	329
§ 4. Discriminatie bij de toewijzing van sociale huurwoningen ...	331
§ 5. Vormen van indirecte discriminatie	333
<i>Afdeling 3. Discriminatie op grond van het fortuin</i>	333
§ 1. Beginsel	333
§ 2. De bepaling van de huurprijs	334
§ 3. Ongelijke behandeling inzake sociale huur	335
§ 4. Het opleggen van bijkomende waarborgen aan bepaalde categorieën huurders	336
<i>Afdeling 4. Discriminatie op grond van leeftijd</i>	337
<i>Afdeling 5. Discriminatie op grond van een handicap of een fysieke eigenschap</i>	338
<i>Afdeling 6. Andere discriminatiegronden inzake huur</i>	339
Hoofdstuk 3. Burgerrechtelijke bepalingen	340
<i>Afdeling 1. Nietigheid van met de wet strijdige bedingen</i>	340
<i>Afdeling 2. De stakingsvordering</i>	341
<i>Afdeling 3. Specifieke bewijsmiddelen</i>	343
§ 1. Omkering van de bewijslast	343
§ 2. Voorlegging van statistische gegevens	344
§ 3. Voorlegging van een praktijktest	344
<i>Afdeling 4. Het opleggen van een dwangsom</i>	345
Besluit	347

